

Dabas aizsardzības
pārvalde

MORICSALAS DABAS REZERVĀTS AIZSARDZĪBAS VĒSTURE

Dace Sāmīte

Kurzemes reģionālā administrācija

dace.samite@daba.gov.lv

21.10.2025. USMA

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

ERAF Projekts "Dabas aizsardzības plānu izstrāde bioloģiskās
daudzveidības saglabāšanai rezervātos un nacionālajos parkos"
Nr.2.2.3.3/1/24/I/001

Kurzemes guberņas Rendas kroņa meža mežaudžu plāns, 1866.gads.

LVVA 6828.f., 2. apr.,
1034. 1.

Tartu universitātes pasniedzēji
un studenti Moricsalā, aptuveni
1895.gads. Pirmais no kreisās
entomologs Jāzebs Mikutovičs.

H.Dorbes memoriālais muzejs

Mežsarga māja «Kalviņi», 1922.gads.
Latvijas Kara muzejs

Mežsargs Ansis Gailis, 1905.gads.
Gaiļu ģimenes fotoarhīvs

Rīgas Dabaspētnieku biedrības 1910.gada 24.janvāra sapulcē izskatītais Moricsalas aizsardzības plāns

- Moricsalu kopā ar ~100m platu tai pieguļošu Usmas ezera joslu noteikt par dabas jaukumu apvidu;
- Biedrības rīcībā jānodod uz salas uzbūvētā mežsarga māja un sēta. Biedrības nodoms ir izmitināt tur algotu uzraugu, kā arī izmantot telpas zinātnisko, bet sētas teritoriju pētniecisko darbu veikšanai (kokaudzētava, izmēģinājumu lauciņi u.tml.);
- Turpmāk Moricsala jāizslēdz no parastās (pieņemtās) valsts zemes izmantošanas un būtu jāpieņem sekojoši noteikumi:
 - 1) Uzturēšanās Moricsalā būtu atļauta vienīgi personām, kurām uzticēta šīs teritorijas uzraudzība, Baltijas provinču Lauksaimniecības un valsts zemes īpašumu pārvaldes ierēdņiem, personām, kuras saņēmušas iepriekš minēto personu (oficiālu) atļauju;

2) Jebkādu dabas velšu ievākšana (dzīvnieki, augi un to augļi, minerāli u.tml.) jeb to ienešana vai ieviešana ir atļauta tikai zinātniski pētnieciskos nolūkos, pie tam ik reizi ar Biedrības sniegtu atļauju.

3) Stingri jāaizliedz lopu ganīšana vai jebkādu mājdzīvnieku brīva pārvietošanās. Vispārējs aizliegums attiecināms uz meža dzīvnieku medīšanu, koku un krūmu ciršanu vai zāģēšanu, ogu un sēņu vākšanu u.tml. Izņēmums zinātniski pētnieciskie nolūki.

4) Personas, kuras pārkāpušas noteikumus, jāsauc pie likumīgas atbildības

- Moricsala paliek tiešā vietējā mežziņa uzraudzībā, taču tās aizsardzība jāuztic atsevišķam apsargam, kuru, balstoties uz Biedrības ieteikumu, ieceļ amatā un atbrīvo no amata Baltijas provinču Lauksaimniecības un valsts zemes īpašumu pārvalde. Apsarga darbība balstīsies uz Biedrības izstrādātas un Pārvaldes apstiprinātas atsevišķas instrukcijas. Apsarga darbu pārraudzīs un kontrolēs vietējā mežu pārvalde un Biedrība;
- Noteikti zinātniskās izpētes virzieni

Островъ Морицгольмъ назначенъ **заповѣднымъ участкомъ** и ввѣренъ научной охранѣ Рижскаго Общ. Естествоиспытателей. Всѣмъ постороннимъ лицамъ строго воспрещается ходить по сему острову, особенно же причинять какія либо поврежденія

животному или растительному міру его. Въ случаѣ противодѣйствія сему запрещенію сторожъ острова — въ цѣляхъ судебного преслѣдованія — имѣетъ составить протоколъ.

Правленіе Рижскаго Общества Естествоиспытателей.

Moritzholma sala ir par **dabas jaufumu apvidu** noteikta un uztizeta Rīgas Dabaspētnieku Biedrības finiskai apšardzībai. Zvērsheem ir

stingri aizliegts staigāt pa šo salu un it īpaši wischki nodarīt kaut kādus apskādejumus

winas dzīvnieku un stādņu wārstij. Par šo aizliegumu ne-eewehroschamū salas sargam ušdots sastādīt protokollu wainigo saukšchanas pēc likumīgas atbildības

Rīgas Dabaspētnieku Biedrība

Die Insel Moritzholm ist zur **Naturschonstätte** bestimmt und der wissenschaftlichen Obhut des Naturforschervereins zu Riga anvertraut. Allen Unbefugten ist das Betreten dieser Insel, insbesondere aber jegliche Schädigung ihrer Tier- u. Pflanzenwelt, streng untersagt.

Bei etwaigen Übertretungen dieses Verbots hat der Wächter der Insel zwecks gerichtlicher Verfolgung ein Protokoll aufzunehmen.

Der Vorstand des Naturforschervereins zu Riga.

Rīgas Dabaspētnieku biedrības apkārtraksts par aizliegumu apmeklēt Moricsalu.

LU Muzejs

No kreisās: V.Ozoliņš, K.R.Kupfers, A.Gailis
Atpūta Nr.348 (03.07.1931.)

Mežsarga mājas «Kalviņi» pagalms 1.Pasaules kara
laikā.
Gaiļu ģimenes fotoarhīvs

- Mežu aizsardzības likums, izsludināts 16.10.1937.
- Mežu aizsardzība Latvijas PSR, Latvijas PSR tautas komisāru padomes 13.03.1941. lēmums Nr.364.
- Latvijas PSR Mežsaimniecības tautas komisāra 1941.gada rīkojums Nr.673 nosaka Moricsalai dabas pieminekļa statusu.
- 1945.gadā Latvijas PSR meži tiek iedalīti grupās pēc to nozīmes tautsaimniecībā. Moricsala tiek ieskaitīta pirmās grupas mežu dabas pieminekļu kategorijā.
- Par kultūras pieminekļu aizsardzības uzlabošanu, LPSR MP 29.10.1948. lēmums Nr.1229.
- Par saistošiem noteikumiem Usmas ezera dabas pieminekļa Moricsala aizsardzībai, Ventspils rajona Darbaļaužu deputātu padomes izpildu komitejas 02.04.1954. lēmums Nr.129.
- Par pasākumiem dabas aizsardzības stiprināšanā, Latvijas PSR MP 24.02.1957.lēmums Nr.219.
 - 1.pants iedalīt LPSR teritorijā 4 rezervātus. Aizliegt tos saimnieciski izmantot, atļaujot tajos veikt tikai zinātniski pētnieciskos darbus.Moricsalas dabas rezervātā iekļauj Usmas ezera akvatoriju.

1979.gadā izveido Slīteres valsts rezervāta administrāciju, kura pakļauta Mežsaimniecības un mežrūpniecības ministrijai

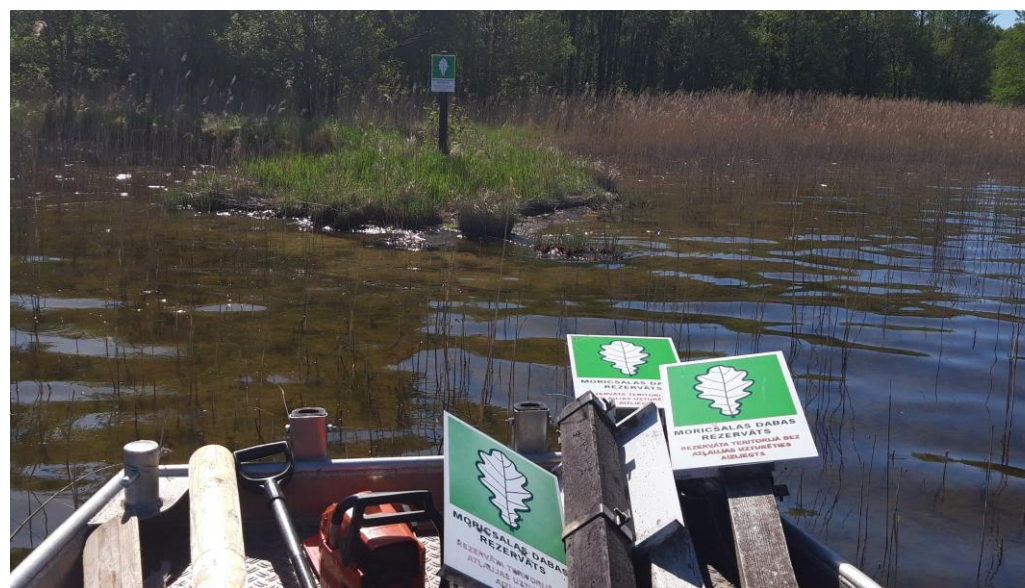
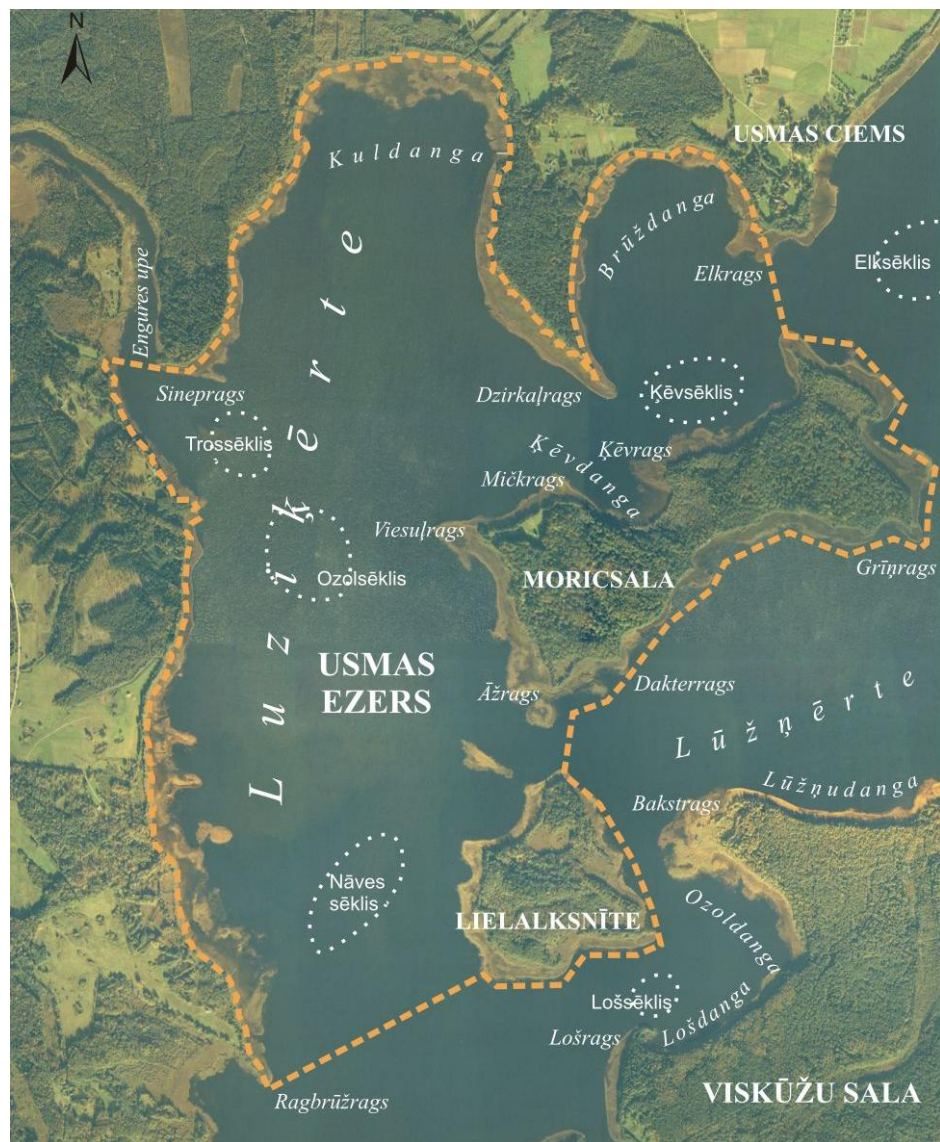

Informatīvā zīme.
Dabas aizsardzības pārvaldes fotoarhīvs

Salas uzraugs Kroje.
Dabas aizsardzības pārvaldes fotoarhīvs

2009.gads, vienotas Dabas
aizsardzības pārvaldes izveide.

Aizsardzības prioritātes

**Līdz 2004., bet praktiski
2022.gadam**

Saglabāt nepārveidotas vēsturiski
izveidojušās dabas ekosistēmas un pētīt
tajās notiekošos procesus, kā arī
nodrošināt izzūdošo un reto augu, sēņu,
ķērpju un dzīvnieku aizsardzību

(Moricsalas dabas rezervāta likums)

Dabas aizsardzības plāns 2009.-
2024.gadam

Pēc 2022.gada

Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un
peldaugu augāju

Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas

Veci vai dabiski boreāli meži

Staignāju meži

Ozolu meži

Purvaini meži

Aluviāli meži

22 direktīvu sugas, tai skaitā
akmeņgrauzis, lielais dumpis, lokanā
najāda, niedru lija, zivjērglis, dīķu
naktssīkspārnis.

(Likuma Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām
1.pielikums)

Normatīvais ietvars

Moricsalas dabas rezervāta likums

Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

Likumdošana pieļauj izveidot Ministra kabineta noteikumus "Moricsalas dabas rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

Dabas aizsardzības plānam ir tikai ieteikuma raksturs, bet tas var kalpot par pamatu normatīvo aktu grozījumiem vai izveidei, kurus virza Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija. Plāns kalpo par pamatu dabas vērtību apsaimniekošanai.

Galvenās problēmsituācijas, kas skar piegulošo zemju īpašniekus un Usmas ezera apmeklētājus

- Rezervāta robeža – ilggadējais vidējais ūdens līmenis ezerā
- Rezervāta robežu apzīmēšana dabā
- Piekļuve ezeram – laipas, peldvietas, un to uzturēšana
- Pārvietošanās ezerā, tai skaitā ūdenstūrisma maršruti
- Makšķerēšana

Dabas aizsardzības pārvalde

www.daba.gov.lv

kurzeme@daba.gov.lv